31 Οκτωβρίου 2014

Ένα άγνωστο ποίημα (επίγραμμα), του Αγίου κού, για τον Άγιο Δημήτριο.

Μάξιμος ο Γραικός / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Ορθόδοξη

πρωτοπρεσβυτέρου Δημητρίου Αθανασίου.

Ο Άγιος Μάξιμος ο Γραικός, κατά την περίοδο που ήταν μοναχός στην Ιερά Μονή Βατοπαιδίου (1506-1516),είχε συνθέσει ένα Παρακλητικό Κανόνα στον Τίμιο Πρόδρομο και πέντε επιγράμματα:

Τι είναι τα επιγράμματα.

Επίγραμμα αρχικά ήταν μια απλή επιγραφή πάνω σ’ ένα τάφο του ονόματος του νεκρού, της γενιάς του ή και του τόπου του. Δύο-τρεις λέξεις χωρίς (ποιητικό) μέτρο και με πληροφοριακά στοιχεία μόνο. Σιγά-σιγά, όσο η συνήθεια της επιτάφιας επιγραφής διαδιδόταν, άρχισε η έντεχνη διατύπωση και ο εμπλουτισμός των στοιχείων με πληροφορίες για την δράση και τις ανδραγαθίες του νεκρού (ή των νεκρών) και η έκφραση του πόνου που ένιωσαν όσοι τον έχασαν.

Τα αρχαιότερα ελληνικά επιγράμματα μένουν ανώνυμα. Πρώτος διάσημος επιγραμματοποιός είναι ο Σιμωνίδης ο Κείος, ο οποίος έχει γράψει το πασίγνωστο « ***Ὦ ξεῖν’, ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι»,*** για τους πεσόντες στη μάχη των Θερμοπυλών.

Κατά τη βυζαντινή περίοδο, καλλιεργήθηκε το επίγραμμα. Επίσης και μετά την άλωση, ο βυζαντινός κόσμος διατήρησε το επίγραμμα με τους όρους που καλλιεργούνταν στην αρχαιότητα, αν όχι σε μεγαλύτερη ποικιλία. Δεν υπήρξε βυζαντινός συγγραφέας που να μην έγραψε επιγράμματα κι ο πιο ξακουστός απ' αυτούς στάθηκε ο ποιητής Μανουήλ Φιλής. Παράλληλα όμως με τα επιγράμματα των βυζαντινών λογίων, έχουμε και τα γνησιότατα λουλούδια της βυζαντινής επιγραμματικής ποίησης του λαού. Μπορούμε να πούμε ότι δεν υπήρξε πανηγύρι ή επανάσταση, εκστρατεία ή πολιορκία στο Βυζάντιο που να μη συνοδεύτηκε απ' τον επιγραμματικό οίστρο του βυζαντινού όχλου. Τα επιγράμματα αυτά ξεχωρίζουν για το σύντομο και δηκτικό της δημοτικής φιλοσοφίας.

Τα επιγράμματα του Αγίου Μαξίμου του Γραικού.

Αυτά είναι:

Α.Προς τον Πατριάρχη Ιωακείμ΄Α΄.Επιτάφιο επίγραμμα. βρίσκεται στην Αμβροσιανή Βιβλιοθήκη του Μιλάνου και στην Εθνική βιβλιοθήκη της Βιέννης στον κώδικα Hist.Gr.122,1.

Β. Προς τον Μεγάλο Ρήτορα Μανουήλ. Βρίσκεται στην Αμβροσιανή Βιβλιοθήκη.

Γ. Προς τον Πατριάρχη Νήφωνα Β΄με αναφορά στον ηγεμόνα της Βλαχίας Νεάγκο. Βρίσκεται στην Ιερά Μονή Διονυσίου στον κώδικα 282.

Δ. Δεύτερο επίγραμμα προς τον Πατριάρχη Νήφωνα Β. Βρίσκεται στην Αμβροσιανή βιβλιοθήκη.

Ε. Επιτάφιο επίγραμμα στον Νήφωνα Β΄.Βρίσκεται στην Ιερά Μονή Διονυσίου .

Ο μακαριστός Αρτινός ερευνητής και ιστορικός Κων/νος Τσιλιγιάννης μετά από έρευνα ετών ανακάλυψε στην Αυστριακή Εθνική Βιβλιοθήκη της Βιέννης, τον Οκτώβριο του 1994, και έκτο επίγραμμα (ποίημα) του Μαξίμου του Γραικού για τον Άγιο Δημήτριο.

Σύμφωνα με τον ιστορικό ερευνητή .

– Το ποίημα βρίσκεται σε χειρόγραφο στην συλλογή του Johanes Sambucus στον Κώδικα Hist.Gr.122,1.της Εθνικής Βιβλιοθήκης και έχει βυζαντινοελληνική λόγια γραφή του ιστ αιώνα. (Ο Ιωάννης Σαμπούκους ήταν συλλέκτης παλαιών χειρογράφων και ιστοριοδίφης)

– Στο πάνω μέρος του χειρογράφου υπάρχουν οι λέξεις «Κύρ Μαξίμου Τριβόλη». Ακολουθεί το πρώτο επίγραμμα προς τον Πατριάρχη Νήφωνα Β΄, μετά η φράση «αυτού» και από κάτω ακολουθούν δύο επιγράμματα, το ένα προς τον Ιωακείμ Α΄και το άλλο προς τον Άγιο Δημήτριο.

-Είναι επιτάφιο επίγραμμα. Ανήκει στο γνωστό από την κλασσική αρχαιότητα είδος των επικολυρικών επιγραμμάτων, που η σύγχρονη θεωρία ονομάζει βυζαντικούς ιαμβικούς στίχους, οι οποίοι περιλαμβάνονται στην θρησκευτική ποίηση.

-Το θεματικό αντικείμενο του επιγράμματος είναι το μαρτύριο του Αγίου. Έχει τέσσερις στίχους, στους οποίους ο Άγιος Δημήτριος απευθύνεται στον Ιησού, με ιδιαίτερη χαρά, επειδή λαβώθηκε κατά τον ίδιο τρόπο, με λόγχη, και στην ίδια πλευρά με Αυτόν.

- Το επίγραμμα για τον Άγιο Δημήτριο είναι το εξής:

«Στίχοι εις τον λογχευθέντα Μέγαν Δημήτριον

Ως απ΄αυτού προς τον Σταυρωθέντα Χριστόν.

Πληγήν μεν ουκ αυχών εγώ δείκνυμί σοι

Ως δη παθών τι υπέρ σου,Σώτερ,μέγα,

Αλλ΄ως μικρόν μίμημα σης πλευράς πάθους,

Ο δη με κατέστησεν χαίρειν,δεικνύω.

Μετάφραση

Στίχοι στον Μέγα Δημήτριο που λογχεύθηκε, οι οποίοι υποτίθεται ότι λέγονται από τον ίδιο προς τον Χριστό που σταυρώθηκε.

Τη λαβωματιά μου εγώ δεν σου τη δείχνω με καύχηση,

Σα να έπαθα για χάρη σου κάτι το σπουδαίο, Σώτερ,

Αλλά σαν μια ταπεινή μίμηση της λαβωματιάς της δικής σου πλευράς

Σου τη δείχνω, πράγμα που βέβαια μ΄έκανε να χαίρομαι.

Θεολογικός σχολιασμός του επιγράμματος

Ο Μάξιμος ο Γραικός με το επίγραμμα προς τον Άγιο Δημήτριο αποδεικνύει την θεολογική του ωριμότητα.

Α. Περικλείει την ολόκληρη θεολογία του Σταυρού. Η λαβωματιά, το ορατό σημείο της θανάτωσης, γίνεται σημείο φανέρωσης της δόξας του Χριστού. Έτσι το μαρτύριο του Αγίου Δημητρίου δεν είναι νέκρωση αλλά πηγή χαράς από τη μίμηση του Πάθους του Υιού του Θεού.

Β. Διδάσκει την ταπείνωση και το δρόμο του μαρτυρίου. Δεν τονίζει ένα εγωιστικό καύχημα του Αγίου για τον Χριστομίμητο μαρτυρικό θάνατο, αλλά ευλαβικά γράφει: «τη λαβωματιά μου εγώ δεν σου την δείχνω για καύχηση» και αναδεικνύει την χαρά μέσα από την ταπείνωση: « σαν μία ταπεινή μίμηση της λαβωματιάς».

Γ. «Υπαινίσσεται ο βαθυστόχαστος θεολόγος, δια της ταπεινώσεως αυτής του Αγίου, την αλαζονεία των παπικών. Συγκεκριμένα το παρόν ιαμβείο του Μαξίμου του Γραικού, αποτελεί λεπτή αντιπαπική αιχμή στρεφομένη κατά του παπικού δόγματος της λεγομένης αξιομισθίας των αγίων και των συγχωροχαρτίων του Πάπα της Ρώμης.»(Κ.Τσιλιγιάννης)

Πηγή: fdathanasiou.wordpress.com